

**TRANSPORT LOGISTIKASI TIZIMINI TASHKIL ETISHNING
IQTISODIYAHAMIYATI**

Solimhammadov Jamshidbek Sohibjon o'gli

Andijon mashinasozlik instituti – Bakalavr talabasi, O'zbekiston

Email: solmuxammadovjamshidbek@gmail.com ,

Tel: +998911137125

Raximov Raxmatullo Rafuijon o'g'li

Andijon mashinasozlik instituti "TL" kafedrasi assistenti

Tel: +998889902747

Email: rahimovrahmatullo28045@gmail.com

ANNOTATION

In the article, the impact of transport and economic opportunities and the impact on the efficiency of industrial production in all parts of the logistics chain was studied, it was considered to increase and reduce costs, in particular, issues related to important elements of goods movement, such as procurement, storage, packaging and means of transport were considered. Problems faced by logistics companies were analyzed. To date, various and extensive scientific literature has been collected on the problems of transport and logistics system management. We will consider a brief.

ANNOTATSIYA

Maqolada transport va iqtisodiy imkoniyatlar va logistika zanjirining barcha qismlarida sanoat ishlab chiqarish samaradorligiga tasiri o'rganildi, uni oshirish va xarajatlarni kamaytirish yuzasidan fikr yuritildi, xususan, xarid qilish, saqlash, qadoqlash va transport vositalari kabi tovar harakatining muhim elementlariga bog'liq masalalari ko'rib chiqildi. Logistika kompaniyalari duch kelayotgan muamolar tahlil etildi. Bugungi kunga qadar transport va logistika tizimini boshqarish muammolari bo'yicha turli xil va keng ilmiy adabiyotlar to'plangan. Transport-logistika tizimini boshqarish muammolarini o'rganuvchi ilmiy adabiyotlarning qisqacha tavsifini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: logistika, etkazib berish muddati, transport infratuzilmasi, xalqaro tashishlarni tashkil etish.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili.

Ayni paytda logistika muammolarini hal qilishda ishtirok etmayotgan har qanday savdo yoki ishlab chiqarish korxonasini tasavvur qilish qiyin [6-15]. Shunday qilib, korxonada faoliyatida logistika T. Allegri fikriga ko'ra, kompaniya tovar, moliyaviy va axborot oqimlarini optimallashtirish imkonini beradi "sezilarli xomashyo va yarim tayyor mahsulotlar sotib olish va tovarlar yetkazib berish o'rtasidagi vaqt oralig'ini kamaytirishdir".

Kirish:

Transport tizimlarining rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda sodir bo'ladi. Rivojlanish siyosati va strategiyalari jismoniy kapitalga qaratilgan bo'lsa-da, so'nggi yillarda inson kapitali masalalarini o'z ichiga olgan holda yaxshiroq muvozanat kuzatildi. Jismoniy va inson kapitalining nisbiy ahamiyatidan qat'i nazar, rivojlanish ularning o'zaro ta'sirisiz amalga oshirilmaydi, chunki infratuzilmalar to'g'ri boshqaruv, ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatmasdan samarali bo'lolmaydi. Shu bilan birga, iqtisodiy faoliyat infratuzilma bazasisiz amalga oshirilmaydi. Ko'pgina transport faoliyatining yuqori tranzaksion va xizmatga yo'naltirilgan funktsiyalari uning jismoniy va inson kapitaliga bo'lgan ehtiyoj o'rtasidagi murakkab bog'liqlikni ta'kidlaydi. Masalan, samarali logistika infratuzilma va boshqaruv tajribasiga tayanadi.

Yadro. Transportning eng asosiy ta'siri yo'lovchilar va yuklarni tashish uchun jismoniy imkoniyatlar va ushbu harakatni qo'llab-quvvatlash uchun tegishli xarajatlar bilan bog'liq. Bu xo'jalik yurituvchi sub'ektlar o'rtasida yangi yoki mavjud o'zaro aloqalarni ta'minlovchi marshrutlarni belgilashni o'z ichiga oladi.

Operatsion. Vaqt samaradorligini yaxshilash, ayniqsa ishonchlilik nuqtai nazaridan, shuningdek, yo'qotish yoki zararni kamaytirish. Bu yo'lovchilar va yuklar tezroq va kamroq kechikishlar bilan tashilishi tufayli foydalanuvchilarga foyda keltiradigan mavjud transport vositalaridan yaxshiroq foydalanish darajasini bildiradi.

Geografik. Ishlab chiqarish, taqsimlash va iste'molda ko'lamli iqtisodlarni yaxshilash mumkin bo'lgan kengroq bozor bazasiga kirish. Kengroq va xilma-xil materiallar bazasiga (xom ashyo, ehtiyot qismlar, energiya yoki ishchi kuchi) va turli xil mahsulotlar (oraliq va tayyor mahsulotlar) uchun kengroq bozorlarga kirishdan hosildorlikning oshishi. Yana bir muhim geografik ta'sir transportning faoliyatning joylashuviga ta'siri va uning er qiymatiga ta'siri bilan bog'liq.

Korxonaning logistika tizimi turli elementlarni birlashtiradigan eng murakkab va ayni paytda yaxshi ishlaydigan mexanizmlardan biridir. Ushbu mexanizmning uzluksiz ishlashi, asosan, uning tarkibiy qismlarining har birining aniq ishlashi bilan belgilanadi, unda ishlatiladigan usul va texnologiyalarning mukammalligi bo'lib, shuning uchun har bir korxonada logistikani o'rganish zarurligini bujudga keladi.

Zamonaviy dunyoda ishlab chiqarishning jadal o'sishi, turli korxonalar tomonidan ishlab chiqarilgan tovarlar nomenklaturasining kengayishi, omborlar tashkil etilishi, bu esa o'z navbatida korxonaning tovar aylanmasining o'sishiga ta'sir qiladi.

Bularning barchasi korxonani boshqarishda logistika rolini oshiradi.

Logistika zanjirining barcha qismlarida sanoat ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va xarajatlarni kamaytirish asosan tarqatish tarmog'ini

oqilona tashkil etishga, xususan, xarid qilish, saqlash, qadoqlash va transport vositalari kabi tovar harakatining muhim elementlariga bog‘liq. Transport logistikasi ham har qanday korxonaning iqtisodiy siyosati sohasiga kiradi, uning asosiy vazifasi yukni ishlab chiqaruvchidan ketgan paytdan boshlab va iste‘molchiga topshirishgacha hamrohlik qilishdir. Yirik ishlab chiqarish korxonalari, odatda, o‘z transportiga ega.

Kichik firmalar avtomobillarni ijaraga olishga yoki transport kompaniyalari bilan shartnomalar tuzishga majbur bo‘ladilar.

Yuqori sifatli transport logistikasi yukni o‘z vaqtida yetkazib berishni va uning xavfsizligini nazarda tutadi. Shuning uchun logistika va transport menejerlari yukni minimal zarar bilan eng oqilona tashish jarayonini tashkil qilishlari, uning harakatini doimo nazorat qilishlari, joyni bir vaqtning o‘zida bilishlari va kompaniyaga o‘z vaqtidakelishlarini ta‘minlashlari kerak. Ushbu ikki asosiy qoidaga rioya qilish orqali korxonalar o‘z xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirishga muvaffaq bo‘ladilar. Hozirda hech qanday qattiq korxonalar transport logistikasisiz ishlay olmaydi, aks holda bankrot bo‘lish xavfi mavjud.

Korxonalarda "logistika bo‘limlari" ning paydo bo‘lishi bilan xom ashyo va tayyor mahsulotlarni yetkazib berish jarayoni yanada tizimli bo‘lib, bu esa yo‘l zaxirasini oqilona tanlashga olib keldi, yuklash, tushirish, transportni samarali boshqarish va natijada transport xarajatlarini kamaytirdi.

Tahlil va natijalar.

Logistika boshqaruvi zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy-iqtisodiy, shuningdek, Qonunchilik ta‘minoti holatiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Bu holat, birinchi navbatda, avtotransport xizmatlari bozoriga, omborxonalar xo‘jaligi muassasalariga, vositachilik tashkilotlarida avtotransport xizmatlarini shakllantirishga taalluqli bo‘lishi kerak.

Korxonalar boshqaruvida logistika rolini o‘rganishning dolzarbligi ishlab chiqarish va tovar sektorining globallashuv jarayoni bilan bog‘liq, shuning uchun har qanday korxonada logistika qiymati oshadi, chunki xarajatlarning katta qismi ko‘pincha transport xarajatlari hisoblanadi. Shunday qilib, agar korxonalar ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish maqsadida mamlakat tashqarisidagi eng arzon resurslarni qidirsa, bu holda logistika xarajatlarining ulushi sezilarli darajada oshadi.

Logistika mutaxassislarining fikriga ko‘ra, logistika sohasida sanoat va transport kompaniyalari o‘rtasida hamkorlikni kengaytirishga to‘sqinlik qiluvchi muhim sabab yuk egasining xom ashyo va tayyor mahsulotlar harakati ustidan nazoratni yo‘qotish xavfi hisoblanadi. Bu sabab, qoida tariqasida, subektiv xarakterga ega bo‘lib, birgalikda ishlash tajribasi to‘planib, o‘zaro ishonch mustahkamlanib borishi bilan bartaraf etilishi mumkin. Buni hozirgi vaqtda logistika funksiyalarini ishlab chiqarish firmalaridan transport firmalariga o‘tkazish jarayoni jadal rivojlanayotgani tasdiqlaydi. Bunga axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi ham

yordam beradi, buning natijasida transport kompaniyalari elektron ma'lumot almashish orqali jo'natuvchilar bilan o'zaro aloqalarni kengaytiradi va yaxshilaydi.

Afsuski, bugungi kunda ikkala yo'l ham bir-biridan alohida rivojlanmoqda, ularning afzalliklari va kamchiliklari mavjud. Bu vaziyatdan chiqish yo'li ularning birlashuvida va shu tufayli sinergetik samara olishida ko'rinadi, bu esa transport kompaniyalarining yanada rivojlanishiga yordam beradi hamda ishlab chiqarish korxonalarining transport xarajatlarini kamaytiradi.

Xulosa va takliflar.

Logistika nisbatan yosh ilmdir, shuning uchun kontseptual qurilma va terminologiya bilan bog'liq ko'plab masalalar bozor munosabatlarning rivojlanishi bilan doimo yangilanib, o'zgarib, yangi mazmun bilan to'ldiriladi. Misol uchun, bugungi kunda o'zbek, rus adabiyotida uch o'nlab turli xil logistika ta'riflari mavjud.

Biroq, uning asosida logistika butunlay yangi va amalda ma'lum bo'lmagan hodisa emas. Ratsionalizatsiya muammosi doimo diqqat markazida bo'lgan. Logistika yangiliklari, birinchi navbatda, korxonalarining iqtisodiy amaliyotida ustuvorliklarni o'zgartirishdan iborat. Ikkinchidan, yangilik qayta tiklash jarayonida moddiy qadriyatlarharakati masalalariga har tomonlama kompleks yondashishdan iborat.

Logistika moddiy va axborot oqimlari, ishlab chiqarish, boshqarish va marketing bilan bog'liq jarayonlarni muvofiqlashtirishni o'z ichiga oladi, shuningdek, iqtisodiy amaliyotda kelishuvlardan foydalanishni nazarda tutadi.

Natijada, oqimlarning harakatlanishi ko'pincha logistika zanjiri ishtirokchilarining to'g'ridan-to'g'ri qarama-qarshi maqsadlariga erishadi, bu esa logistikaning turli xil munosabatlarni muvozanatlash, optimallashtirish va muvofiqlashtirish funksiyasining bajarilishini ko'rsatadi. Bu sizga mol-mulkning turli funksiyalarini alohida boshqarishdan uzoqlashtirishga va ularni integratsiya qilishga imkon beradi. Bu faoliyatning umumiy natijasiga olib keladi, bu esa shaxsiy ta'sirlar miqdoridan bir necha barobar ko'pdir.

ADABIYOTLAR:

1. угли Рахимов, Р. Р. (2022). МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА ВЫБОРА ОПТИМАЛЬНОГО ТИПА ПОДВИЖНОГО СОСТАВА ДЛЯ ПЕРЕВОЗКИ МЕДИКАМЕНТОВ ПОТРЕБИТЕЛЮ. *Journal of new century innovations*, 18(5), 109-120.
2. Rahimov Rahmatullo Rafuqjon o'g'li. (2022). TIRSAKLI VALLARNI TAMIRLASH ISTIQBOLLARI. *Conference Zone*, 333–342. Retrieved from <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/868>
3. A Rakhmanov, R Rakhimov, I Nazarov.(2019). URBAN WASTE AS ORGANIC FUEL. *Точная наука*. УДК: 662.(39),35-37.

4. Rahmatullo Rafuqjon, O. G. Li Rahimov (2022). Avtomobil Transportida Tashuv Ishlarini Amalga Oshirishda Harakat Xavfsizligini Ta'minlash Uslublarini Takomillashtirish Yo'llari. *Образование И Наука В Хxi Веке*, 750-754..
5. ўғли Раҳимов, Р. Р. (2022). ТАШИШДА ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИНГ СИФАТ КЎРСАТКИЧЛАРИНИ БАҲОЛАШ. *О'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(14), 656-663.
6. Raximov, R., G'ulomova, Z., & G'ulomov, I. (2023). SHISHA ISHLAB CHIQRARISH VA UNI KLASIFIKATSIYASI. *Yangi O'zbekiston talabalari axborotnomasi*, 1(2), 9-15.
7. Odiljonova, O., Ro'ziyoxunova, O., & Raximov, R. (2023). POLIMERLARNING ISHLATILISH SOXASI. *Бюллетень студентов нового Узбекистана*, 1(3), 24-26.
8. Rakhimov, R., & Saidahmedov, R. (2023). INTELLECTUAL DIAGNOSIS OF THE TECHNICAL STATE OF DIRECTIONAL TAXIS. *International Conference On Higher Education Teaching*, 1(1), 80–85. Retrieved from <https://aidlix.com/index.php/de/article/view/89>
9. Internet malumotlari. https://transportgeography.org/?page_id=5325
10. [Transportation and Economic Development](#)
11. [Transport Terminal Governance](#)
12. [Transport Planning and Governance](#)